

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยขอเสนอ
สิ่งที่เกี่ยวข้องตามลำดับคือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 ความหมายของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
 - 1.2 ความสำคัญของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
 - 1.3 การใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความหมายกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

เนื่องจากกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตร ซึ่ง
ได้พัฒนามาจากวิชาสหศึกษา จึงได้ผู้ให้ความหมายหลายความหมายคือ

ปรีชา ชาดิมลากร (2522 : 40) ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มการทำงานและพื้นฐาน
อาชีพ หมายถึง กลุ่มวิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในอันที่จะเป็นพื้นฐานสำหรับการ
ดำรงชีวิตประจำวันและยังปลูกฝังทักษะที่จำเป็นของแต่ละอาชีพไปพร้อมๆ กัน โดยให้ผู้เรียน
ได้รับตามความสนใจและความถนัดในการเรียน

ธนุ แสงศักดิ์ (2522 : 3) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า กลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพถือว่าเป็นวิชาสามัญและวิชาเพื่อประกอบอาชีพ ที่ถือว่าเป็นวิชาสามัญเพราะ ต้องการให้นักเรียนมีความรู้และทักษะอันเป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่และชีวิตประจำวัน และที่ถือว่าเป็นวิชาอาชีพเพราะเป็นวิชาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมประกอบอาชีพ หรือดำเนินอาชีพ ต่อเนื่องที่ฝึกหัดระหว่างเป็นนักเรียน

กรมวิชาการ (2520 : 15) ได้ให้ความหมายของวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ในระดับประถมศึกษา โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้คือ

วิชาการงาน เป็นวิชาที่ตติศึกษา มีความมุ่งหมายให้นักเรียนรู้จักหลักการทาง วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน รู้ที่มาของสิ่งผลิตต่าง ๆ รู้จักเครื่องมือ วัสดุ กระบวนการ และรู้จักการปฏิบัติอันเป็นพื้นฐานทั่วไป เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเฉลียวฉลาด สามารถ แก้ปัญหา และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้เป็นอย่างดี

วิชาพื้นฐานอาชีพ เป็นวิชาที่มุ่งประโยชน์ในการหารายได้เพื่อการครองชีพ ดังนั้นต้องให้เรียนรู้เพิ่มเติมไปจากวิชาการงาน คือ นอกจากจะรู้กระบวนการ กรรมวิธีใน การปฏิบัติแล้วยังต้องฝึกทักษะในการประกอบอาชีพด้วย และนอกจากจะมีความชำนาญในการ ปฏิบัติแล้ว ยังต้องรู้จักหาแหล่งวัสดุ การคิดต้นทุนกำไร และการจัดจำหน่ายด้วย เพื่อให้มี รายได้เพียงพอต่อการครองชีพในสังคมด้วย

โดยสรุปแล้วหลักสูตรวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพนี้ ตามโครงสร้างของหลักสูตร แล้ว สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มวิชาคือ กลุ่มวิชาการงานและกลุ่มพื้นฐานอาชีพ แต่ใน 2 กลุ่มวิชานี้มีบางส่วนที่อาจซ้ำซ้อนกันได้ หากแต่เนื้อหาวิชาที่ซ้ำซ้อนกันมีวัตถุประสงค์ที่ แตกต่างกันไปพอสรุปได้ดังนี้

กลุ่มวิชาการงาน เป็นวิชาพื้นฐานที่บังคับให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้หรือที่ เรียกว่างานบังคับ มุ่งให้นักเรียนรู้หลักการ รู้จักเครื่องมือ วัสดุ กระบวนการ และรู้จัก การปฏิบัติ อันเป็นพื้นฐานทั่ว ๆ ไป ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ แบ่งออกเป็น 2 งาน คือ

1. งานบ้าน เป็นปัจจัย 1 ใน 4 ของมนุษย์ จึงจำเป็นที่ทุกคนต้องรู้จักการบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของตน เพื่อเป็นการช่วยตนเองและครอบครัวให้ได้ก่อน แล้วจึงค่อยช่วยเหลือชุมชน สังคม ในอันดับต่อไป

2. งานเกษตร การเกษตรยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แม้ว่าแนวโน้มในการพัฒนาประเทศจะเป็นอุตสาหกรรมใหม่ แต่จะเป็นอุตสาหกรรมที่มีเกษตรเป็นฐานหรืออุตสาหกรรมการเกษตร ดังนั้นในอนาคตจะเป็นงานเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม

กลุ่มพื้นฐานอาชีพ เป็นวิชาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ในการหารายได้เพื่อการครองชีพ ซึ่งให้นักเรียนได้เรียนเพิ่มเติมจากกลุ่มวิชาการงาน คือ นอกจากรู้กระบวนการกรรมวิธีในการปฏิบัติแล้ว ยังต้องฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกอาชีพที่เหมาะสมในอนาคต หรือที่เราเรียกว่า งานเลือก ซึ่งเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ 2 งาน คือ

1. งานประดิษฐ์และงานช่าง จัดเนื้อหาไว้ให้เรียน 3 เรื่อง คือ การประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุเป็นของเล่นของใช้ ของประดับตกแต่ง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดออกแบบด้วยตนเองในการประดิษฐ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการสาน แกะสลัก เย็บ ปัก ถัก ร้อย เลื่อย ฉลุ ตัด ต่อ เป็นต้น ซึ่งวิธีการต่าง ๆ จะเป็นพื้นฐานของการทำงานที่เป็นกระบวนการและเป็นพื้นฐานของงานช่างต่าง ๆ ต่อไปด้วย

2. งานที่เตรียมไปสู่อาชีพ คือ งานในกลุ่มงานเลือกของหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2521 แบ่งออกเป็น 5 แขนงงาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานช่างประดิษฐ์ งานช่าง และงานอาชีพอื่น ๆ ที่แต่ละเรื่องจะมีเนื้อหาที่จับได้ในตัวเอง โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ความพร้อมของครู ท้องถิ่น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชนด้วย

ความสำคัญของหลักสูตรในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาในปัจจุบันคือ การจัดหาที่เรียนให้นักเรียนได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไปโดยมิได้หยุดยั้ง การที่ทำให้นักเรียนได้เรียนต่อไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ มีสาเหตุหลายประการด้วยกันเช่น แต่เดิมมาการเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้นไปจะหางานทำได้ง่าย เหตุผลดังกล่าวนี้ปัจจุบันเป็นปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นมาก การศึกษาขยายตัวเพิ่มมากขึ้นและมีนักเรียนมากขึ้น แต่ปริมาณของงานอาชีพและการขยายงานมีไม่เพียงพอแก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษา จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาหลายแขนงเริ่มไม่สอดคล้องกับความต้องการด้านกำลังคน

สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ การจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาแล้วในอดีตมีลักษณะเป็นการระดมเด็กให้เข้าเรียน เพื่อให้ได้ชั้นเรียน โดยมีได้มีการเตรียมให้เข้าสู่โลกของงานอาชีพมากเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อนักเรียนได้เข้าโรงเรียนแล้ว การจัดวัสดุอุปกรณ์ฝึกงาน และสถานที่ฝึกงานไม่เพียงพอ ครูไม่มีวุฒิและประสบการณ์ด้านวิชาชีพ ความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองยังต้องการเรียนวิชาสามัญเพื่อต่อในระดับมัธยมศึกษาต่อไป นอกจากนั้นยังมีนักเรียนและผู้ปกครองอีกจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่าการเรียนวิชาชีพของโรงเรียนต้องละทิ้งการปฏิบัติงานอาชีพซึ่งบิดามารดากำลังประกอบอยู่ นักเรียนส่วนหนึ่งเมื่อเข้าโรงเรียนได้แล้วก็ถือว่าอาชีพของผู้ปกครองเป็นอาชีพที่ต่ำ จึงไม่ยอมช่วยผู้ปกครองทำงาน ผู้ปกครองบางส่วนก็หวังที่จะให้เด็กได้เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว ไม่ต้องการให้บุตรหลานมีอาชีพอย่างตน โรงเรียนก็มีได้ยอมรับประสบการณ์อาชีพของผู้ปกครองและท้องถิ่นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียน ทั้งหลักสูตรก็ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาหาความรู้หรือเรียนวิชาชีพจากผู้ปกครอง การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทำงานอาชีพจากท้องถิ่น จึงเป็นวิธีสำคัญประการหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาการจัดการสอนวิชาชีพพื้นฐานและเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา

ถาวร สารวิทย์ (2523 : 20) ได้กล่าวถึงหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ว่า เป็นการสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ค่านิยม รักการทำงาน และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ ประหยัด ซื่อสัตย์

พึ่งตนเอง มีวินัยมุ่งมั่นทำงานให้ได้ผลสำเร็จตามจุดประสงค์ สามารถนำความรู้จากประสบการณ์ จากกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรไปใช้เป็นพื้นฐานในการทำงาน และประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จึงได้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีคุณสมบัติคือ ทำงานเป็นมีนิสัยรักการทำงาน มีการปรับปรุงงานอยู่เสมอ มีทักษะพื้นฐานในงานอาชีพ โครงสร้างของกลุ่มแตกต่างไปจากเดิมคือ มีการสอนงานบ้าน งานเกษตร และงานเลือก โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นั้น อัตราเวลาเรียนไม่เปลี่ยนแปลง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะกระบวนการทำงาน เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยแก่ผู้เรียน เอกวิทย์ ณ ถลาง (2525 : 239) ได้กล่าวไว้ในเรื่องทิศทางและสาระของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ว่า ใคร่ขอร้องให้ผู้สอนเล็งภูมิไฉนกับลูกศิษย์ 1 เปอร์เซ็นต์ หรือ 2 เปอร์เซ็นต์ ที่เข้ามหาวิทยาลัยได้ แล้วปล่อยให้อีก 98 เปอร์เซ็นต์ ปล่อยให้โลกตามยถากรรม โรงเรียนหลายแห่งภูมิไฉนในเกียรติภูมิดั้งเดิม ท่านจะมีสิทธิ์ภูมิไฉนในลูกศิษย์ที่เก่งๆ ของท่านก็จริงอยู่ แต่ท่านควรจะเมตตาและห่วงใยศิษย์ที่ไม่เก่ง เพราะนั่นคือ คนส่วนใหญ่ของประเทศ ขอให้ทุเลาความภูมิใจในลูกศิษย์ส่วนน้อย ขอให้เมตตาลูกศิษย์ส่วนใหญ่มากยิ่งขึ้น จากคำกล่าวนั้นจะเห็นได้ว่า หลักสูตรเก่านั้นมุ่งสอนนักเรียนเพื่อให้เข้าสู่มัธยมและมหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีเด็ก 100 คน ในระดับประถมศึกษา ที่ศึกษาต่อไปเรื่อย ๆ จะสามารถเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้เพียง 1 หรือ 2 คน เท่านั้น ส่วนเด็กอีก 98 คน หรือ 99 คน ที่ไม่สามารถจะเรียนต่อได้ จะต้องออกไปผจญโลกภายนอกตามยถากรรม เด็กเหล่านี้ในสถานศึกษาชั้นต้น คือระดับประถมศึกษาไม่ได้มีการเตรียมชีวิตเพื่อที่จะออกไปผจญชะตากรรมในสังคมเลย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้มีหลักการที่จะแก้ไขปัญหานี้ โดยมุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ทั้งส่วนที่มีความสามารถศึกษาต่อ และส่วนที่ไม่มีความสามารถศึกษาต่อในระดับสูง ๆ ขึ้นไป ด้วยการเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษาให้มีการสอนวิชาชีพที่ติดต่อกันไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาระดับนี้มีความสามารถออกไปประกอบสัมมาอาชีพในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้ตามสมควร

สุวัฒน์ วรรณสาส์น (2536 : 6) ได้กล่าวถึงความต้องการทางการศึกษาว่าเป็นสภาพการแก่งแย่งทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่อเนื่องทางด้านความต้องการทางการศึกษามากขึ้นและสูงขึ้น การแข่งขันกันของผู้เรียน การขาดความเสมอภาคทางการศึกษา ทำให้คนเกิดความเห็นแก่ตัว ขาดคุณธรรม จนพูดได้ว่าในปัจจุบันนี้การศึกษาของเราเป็นการสอนมากกว่าเรียน ผลที่ได้คือปัญหาการว่างงาน หรือทำงานไม่ตรงกับที่เรียน ดังนั้นการสอนอุตสาหกรรมศิลป์ในระดับประถมศึกษา ควรเป็นการจัดประสบการณ์ขั้นพื้นฐานความรู้ทั่วไป สำหรับนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเข้าใจตนเอง สภาพแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยี และควรบูรณาการความรู้ให้เข้ากับกิจกรรม สร้างเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ที่มีผลต่อการดำรงชีวิต

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมานี้ ชี้ให้เห็นว่าวิชาแรงงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งกับสังคมไทยในปัจจุบัน เพราะหากไม่หาทางส่งเสริมให้นักเรียนฝึกงานด้านอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพในท้องถิ่นของตนเสียแต่บัดนี้แล้ว นอกจากจะเกิดปัญหาด้านท้องถิ่นแล้วยังจะสร้างปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และปัญหาทางสังคมของชาติด้วย

การใช้หลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

การใช้หลักสูตรหรือการนำเอาหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนนำเอาโครงการหรือแนวทางปฏิบัติของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติ
 สุมิตร คุณานุการ (2518 : 130) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ว่ามีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
3. การสอน

สังัด อุทรานันท์ (2525 : 7) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า เป็นขั้นตอนของการนำเอาหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ หรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท ได้แก่

1. การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร
2. การเตรียมบุคลากร
3. การบริหารและบริการหลักสูตร
4. การนิเทศและการติดตามผลการใช้หลักสูตร

กรมวิชาการ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรว่า การใช้หลักสูตรมีสิ่งที่ต้องพิจารณา 8 ข้อคือ

1. ความหมายของหลักสูตร
2. การใช้หลักสูตรจะต้องยึดจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เป็นหลัก
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ผู้สอนจะต้องดำเนินการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์และสามารถพัฒนาความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตผู้เรียน
4. การใช้หลักสูตรมิได้จำกัดว่า ความรู้และประสบการณ์นั้นจะมีอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น
5. ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนของครู
6. การประเมินผลเป็นระยะ ๆ จะช่วยให้แก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นพื้นฐานต่อเนื่องอย่างมั่นคงและถูกต้อง
7. ผู้บริหารจะต้องหาวิธีการให้ครูสนใจนักเรียนมากขึ้น
8. การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียน ใช้แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ การนำโครงการเรียนที่บ้าน หรือการฝึกหัดอาชีพกับผู้ปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 53) ได้กล่าวถึงผู้นำหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไปใช้โดยเฉพาะครูผู้สอนว่า

1. ครูผู้สอนทุกระดับจำเป็นต้องศึกษา ต้องรู้ และเข้าใจ จุดหมาย หลักการ โครงสร้างแนวดำเนินการของหลักสูตร
2. ศึกษาค้นคว้า และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน
3. ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ

4. ฝึกให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยผ่านขั้นตอนทักษะกระบวนการและอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

5. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และท้องถิ่น

6. ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ จนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง เพื่อพัฒนากระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหา

7. ปลุกฝังค่านิยมและคุณธรรมที่พึงประสงค์

จากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ นี้ เมื่อนำมาประมวลกันเข้าแล้วสามารถจัดเป็นกลุ่มเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในหลักสูตรประถมศึกษาได้เป็น 6 ด้าน คือ การจัดการเรียน การวางแผน การสอน เทคนิคและวิธีสอน สื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน และการวัดผลและประเมินผลการเรียน ดังรายละเอียดที่กล่าวต่อไปนี้

การจัดการเรียน

การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรกคือ แผนการเรียน ลักษณะการจัดการเรียนที่ดีควรจัดตามความถนัด ความสนใจของนักเรียน และความต้องการของท้องถิ่น การที่โรงเรียนจะจัดการเรียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 33) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดการเรียนว่า ควรที่จะพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอน จำเป็นที่จะต้องมีการสำรวจเสียก่อนว่ามีจำนวนผู้เรียนเท่าไร เพื่อจะได้มีการจัดชั้นเรียนให้สอดคล้องกัน
2. จำนวนครู เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อทราบชั้นเรียนที่จะเปิดสอนแล้ว สิ่งที่โรงเรียนจะต้องสำรวจต่อไปคือ จำนวนครูที่จะสอนในแต่ละชั้นเรียนว่า สอดคล้องกับจำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอนหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องก็ต้องพิจารณาว่าส่วนใดที่ควรเพิ่มหรือส่วนใดที่ควรลดลง ทั้งนี้เพื่อให้แผนการเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. จำนวนผู้เรียน โดยการสำรวจจำนวนนักเรียนทั้งหมด พร้อมทั้งสำรวจความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการเปิดแผนการเรียน

4. ปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอนจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ถ้าวัสดุและอุปกรณ์มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

5. ความต้องการของท้องถิ่น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วบางส่วนต้องออกมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตน ดังนั้นการจัดแผนการเรียนในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วย การที่โรงเรียนให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ยังต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วย

ทัศนีย์ สงวนสัตย์ (2521 : 15) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดแผนการเรียนว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดแผนการเรียน ควรประกอบด้วย

1. ความต้องการ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จุดประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดแผนการเรียนก็คือ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น แล้วจึงนำมาเป็นข้อมูลในการจัดแผนการเรียนต่อไป

2. ความพร้อมด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่

จากแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ นี้ สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดแผนการเรียนควรประกอบไปด้วย

1. ความต้องการของผู้เรียน
2. ความต้องการของผู้ปกครอง
3. ความต้องการของท้องถิ่น
4. ความพร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่

5. แนวนโยบายระดับสูง

การวางแผนการสอน

ในการสอนแต่ละครั้งนั้น ถ้าผู้สอนได้วางแผนไว้ว่าจะสอนอย่างไร จะใช้อะไรบ้างในการสอน และมีการเตรียมล่วงหน้าพอสมควร ย่อมจะทำให้บทเรียนนั้นๆ ตามที่กำหนดไว้ดำเนินไปด้วยดี สิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องระลึกถึงและต้องกำหนดไว้ก็คือ การวางแผนการสอน ดังเช่น

สุทธิ ประจักษ์ดี (2524 : 65) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนการสอน เป็นกิจกรรมอันดับแรกของครูเพื่อที่จะให้การสอนทั้งกระบวนการบรรลุเป็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย ครูผู้สอนที่ขาดการวางแผนจะไม่ประสบผลสำเร็จในการสอนอย่างแน่นอน

อบรม สนิทบาล (2524 : 85) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการสอนไว้ว่า หมายถึง การกำหนดหรือการวางแผนการสอนในเรื่องที่จะสอนไว้กว้าง ๆ ซึ่งเป็นหลักใหญ่ที่จะต้องปฏิบัติ โดยอาจกำหนดไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นตอน ๆ

พันทิพา อุทัยสุข (2523 : 17) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวเรื่องนี้ว่า การวางแผนการเรียนการสอนเป็นการวางแผนการทำงานตามขั้นตอนของระบบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

ฉะนั้นเมื่อกล่าวโดยทั่วไป การวางแผนการสอนจึงหมายถึง การกำหนดหรือวางแผนการสอนในเรื่องที่จะสอนอย่างกว้าง ๆ ตามขั้นตอนของระบบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวางแผนการสอนนี้จึงเป็นกิจกรรมอันดับแรกของครูเพื่อที่จะให้การสอนทั้งกระบวนการบรรลุสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

เพื่อให้การสอนทุกขั้นตอนได้ดำเนินไปด้วยดี การวางแผนการสอนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ครูผู้สอนทุกคนควรจะได้มีการปฏิบัติ เมื่อได้ทราบว่าจะสอนวิชาและเนื้อหาสาระอะไรในการสอนแต่ละครั้งโดยให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่หรือที่ครูสามารถจัดทำได้ ในเรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กล่าวว่า การวางแผนในการดำเนินการสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องปฏิบัติดังนี้ (2533 : 33)

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ และคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งได้กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้วิชาที่ครูจะสอนในแต่ละรายวิชา

2. การศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการสอน แนวการสอน เพื่อให้เข้าใจจุดเน้นของหลักสูตร เหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร สาระสำคัญที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ศึกษาคู่มือเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

3. นำโครงสร้างเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ และจุดประสงค์รายวิชามากำหนดหัวข้อเนื้อหาหลัก หัวข้อเนื้อหาย่อย โดยให้สัมพันธ์กับอัตราเวลาเรียนที่กำหนดให้แต่ละกลุ่มประสบการณ์ เป็นการกำหนดการสอนระยะยาว

4. ศึกษาตัวอย่างแนวการสอนในคู่มือครู แล้วจัดทำแผนการสอน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหัวข้อ เพื่อครูนำไปปรับสอนให้เหมาะกับเวลาที่จัดไว้ในตารางเรียนของแต่ละวัน ในแต่ละสัปดาห์ต่อไป

5. จัดทำแผนการสอน โดยครูจะต้องพิจารณาหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาประกอบ เช่น หนังสือค้นคว้า อ้างอิง สารระสำคัญสำหรับครู หนังสือเรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุสำหรับนักเรียนฝึกปฏิบัติ ข้อทดสอบสำหรับวัดผลและประเมินผลนักเรียน

เทคนิคและวิธีสอน

ถาวร สารวิทย์ (2523 : 43) ได้ให้ความหมายเทคนิคและวิธีสอนว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการสอนในหลักสูตร โดยครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ในเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติให้แก่ นักเรียนด้วยการใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง

สุวัฒน์ วรานุสาสัน (2536 : 78) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่จัดให้กับนักเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้งานมุ่งหมายของการศึกษากลายเป็นความจริงขึ้นมา เปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์กับผลให้ต่อเนื่องกัน

ส่วนการสอนหรือวิธีสอนนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายดังนี้

กูด (Good) (1973) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการสอนไว้เป็น 2 นัย คือ

1. การสอน หมายถึง การกระทำที่เป็นการอบรม สั่งสอนนักเรียนตามสถานศึกษา โดยทั่วไป

2. การสอน หมายถึง การจัดสภาพการณ์ สถานการณ์หรือกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนหรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยง่าย

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาได้ให้ความหมายของการสอนในทรรศนะต่าง ๆ กัน เช่น การสอน คือ กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ครูใช้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่ครูสอน

การสอน คือ กลวิธีต่าง ๆ ที่จะชักจูงหรือนำให้ผู้เรียนเจริญไปตามทิศทางที่ครูต้องการ

จากที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่า การสอน คือ การจัดสภาพการณ์ สถานการณ์ หรือ กิจกรรมอย่างมีจุดหมาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ อันจะเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและสามารถปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมได้

ทฤษฎีการสอน (Theory of Teaching)

ภิญโญ สาร (2523 : 149) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการสอนมี 3 ประการคือ

1. วิธีสอน
2. เครื่องมือและสื่อการเรียนรู้
3. บุคลิกภาพและลักษณะเฉพาะของครู

จากแนวคิดของนักการศึกษา^๕ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการสอนนั้นต้องประกอบด้วย

1. วิธีสอน
2. เทคนิคและวิธีสอนเฉพาะตัวของผู้สอน
3. เนื้อหาสาระที่จะสอน
4. ตัวผู้เรียน

ครูผู้มีความสามารถในการดำเนินการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ย่อมเป็นผู้ที่สามารถพิจารณาเลือกเฟ้นวิธีสอนซึ่งมีอยู่มากมายหลายวิธี แต่ละวิธีย่อมมีจุดเด่นในตัวของมันเอง การที่จะเลือกใช้วิธีแบบใดให้เหมาะสมนั้น จำรัส น้อยแสงศรี (2520 : 79) ได้ให้แนวคิดว่า ควรขึ้นอยู่กับลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของบทเรียน
2. ลักษณะของบทเรียน
3. ธรรมชาติของวิชา

4. ธรรมชาติและการพัฒนาของผู้เรียน
5. ความรู้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา
6. ความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ดังนั้น การที่จะสอนอะไร อย่างไร และควรใช้การสอนแบบใดนั้น ครูจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้เข้าใจ เพื่อจะได้ใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน วิธีสอนในปัจจุบันนี้มีมากมาย แต่วิธีสอนที่จะให้สอดคล้องกับวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นต่าง ๆ กัน ดังนี้

อบรม ลินนิบาล (2524) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทฤษฎีการสอน หมายถึง หลักการหรือวิธีการที่ผู้สอนใช้ในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน และได้สรุปทฤษฎีการสอนที่เด่น ๆ ในขณะนั้นมีอยู่ 2 ทฤษฎีคือ

1. การสอนในฐานะการกำหนดรูปแบบของการเรียนรู้เสียใหม่ (Teaching as Cognitive Restructuring) หมายถึง การที่ครูเป็นผู้ที่กำหนดรูปแบบของการรับรู้ ดังนั้นพฤติกรรมของครูก็คือ บทบาทในการที่ครูจะควบคุมการรับรู้หรือการเรียนรู้ของนักเรียน ครูเป็นผู้กำหนดแนวคิดทางของความคิดต่าง ๆ ของนักเรียน

2. การสอนในฐานะกำหนดเงื่อนไข (Teaching as Conditioning) การกำหนดเงื่อนไขให้มีการเรียนรู้ภายในสภาวะการณ์ที่ครูกำหนด มี 4 ลักษณะคือ

- 2.1 ปลุกกระตุ้นให้มีการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการของครู
- 2.2 ส่งเสริมการปรับปรุงตอบสนองที่ครูพอใจหรือที่ครูต้องการ
- 2.3 เสริมกำลังหรือให้รางวัลแก่การตอบสนองที่ตรงกับความต้องการของครู
- 2.4 จัดทำลายการตอบสนองที่ครูไม่ต้องการโดยวิธีการต่าง ๆ ให้หมดไป

จากพฤติกรรมของนักเรียน

การสอนย่อมสัมพันธ์กับการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้ที่ทำการสอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีของการสอนอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อจะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการสอน ซึ่งได้มีผู้จำแนกองค์ประกอบของการสอนไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนนั้นต้องประกอบด้วย

1. ตัวผู้สอน
2. ความเข้าใจของผู้สอนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้
3. เนื้อหาสาระที่จะสอน
4. ตัวผู้เรียน

สุทธิ ประจักษ์ศักดิ์ (2524 : 36) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอนไว้ว่า วิชาอุตสาหกรรมศิลป์ (ซึ่งอยู่ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ) เป็นวิชาสามัญศึกษา เหมือนกับวิชาอื่นๆ ทั่วไป วิธีสอนต่าง ๆ ที่นำมาใช้จึงมีส่วนเหมือนกัน จะแตกต่างกันตรงที่ การสอนเพื่อให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติงานมากกว่าวิชาอื่น ๆ และโดยลักษณะเนื้อหาวิชา อุตสาหกรรมศิลป์นั้น ความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะของผู้เรียนขึ้นอยู่กับ การฝึก ทักษะการทดลอง การปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติงาน ดังนั้นพฤติกรรมที่คาดหวังจากจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรมที่ครูกำหนดไว้ จึงสามารถวัดและประเมินผล ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น วิธีสอน อุตสาหกรรมศิลป์ที่นิยมใช้กัน มีดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย มีครูเป็นผู้พูดคนเดียว
2. การสอนแบบสาธิต ครูทำให้ดูและอธิบายชี้แจง
3. การสอนแบบกำหนดงาน คือนักเรียนเป็นผู้ลงมือทำเองทุกขั้นตอน
4. การสอนด้วยแบบพิมพ์ นักเรียนจะเรียนรู้จากแบบพิมพ์หรือจากที่ครูได้กำหนดให้

จากรายงานการวิจัยของ ปรีชา ชัดติมาลากร (2522 : 54) ได้เสนอไว้ว่า วิธีการสอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ (วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ) ผู้บริหารมีความเห็นว่า วิธีสอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาวิธีสอนแต่ละวิธีแล้วมีความเหมาะสมเรียงตามลำดับดังนี้

1. วิธีสอนแบบสาธิต เป็นการสอนโดยครูเป็นผู้ทำให้ดูพร้อมกับอธิบายชี้แจง
2. วิธีสอนแบบโครงการ เป็นการให้นักเรียนมีการปฏิบัติจริงตั้งแต่ออกแบบ

วางโครงการไปจนถึงประเมินผล

3. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา ให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
4. วิธีสอนโดยใช้ใบช่วยสอน นักเรียนจะทราบวิธีการปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน
5. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการจำลองสถานการณ์เพื่อให้เห็นเหมือน

ของจริง

6. วิธีสอนแบบค้นคว้า ให้นักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง โดยครูเป็นผู้กำหนดเรื่องให้

7. วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน นักเรียนจะสืบสวนเนื้อเรื่องและค้นพบด้วยตนเอง

8. วิธีสอน โดยใช้บทบาทสมมติ เป็นการ เล่น โดยสมมติและจำลองสถานการณ์

9. วิธีสอนแบบการอภิปราย เป็นการเสนอความคิดต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติ

10. วิธีสอนแบบการประชุม นักเรียนจะปรึกษาหารือกันเป็นคณะ โดยยึดระเบียบ

กฎเกณฑ์

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการสอนวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพมีวิธีสอนที่เหมาะสมจะใช้สอน แต่มีวิธีสอนที่เป็นหลักที่จะใช้สอนวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ พอสรุปได้เป็น 3 แนวทาง คือ

1. สอน โดยยึดปัญหาที่พบในงานเป็นหลัก

2. สอน โดยยึด ใบช่วยสอนเป็นหลัก

3. สอน โดยยึด โครงการเป็นหลัก

1. สอน โดยยึดปัญหาที่พบในงานเป็นหลัก การทำงานทุกอย่างนั้นย่อมจะมีปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานอยู่เสมอ ผู้ทำงานจะต้องพยายามหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลา การแก้ปัญหาจะทำให้ดีถ้าผู้ทำงานเคยรู้และเข้าใจสาเหตุของปัญหาเหล่านั้นมาก่อน ดังนั้นก่อนการทำงานทุกครั้ง ผู้ทำงานจะต้องพยายามมองปัญหาที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า เพื่อหาทางแก้ปัญหาไว้ก่อน เมื่อพบปัญหาจริง ๆ แล้วจะได้แก้ปัญหานั้นอย่างรวดเร็ว การสอนโดยยึดปัญหาเป็นหลักจึงเป็นการฝึกให้นักเรียนเข้าใจสภาพปัญหาต่างๆ ในการทำงาน ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหานั้น ๆ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดและคิดเป็น ฉะนั้นการสอนในแนวนี้ครูจะต้องเข้าใจและมองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานได้เป็นอย่างดี

2. สอนโดยยึดใบช่วยสอนเป็นหลัก นักเรียนแต่ละคนจะมีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและความมานะพยายามของแต่ละบุคคล ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจะเป็นโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ประสบการณ์ และทักษะด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสช่วยตนเองได้มากขึ้น ดังนั้น

การใช้ใบช่วยสอนประกอบการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้ เพื่อว่านักเรียนออกจากโรงเรียนไปแล้วจะได้สามารถเรียนรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ใบช่วยสอนที่ใช้ประกอบการเรียนวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพจะประกอบด้วย ใบงาน (Job Sheets) ใบงานย่อย (Operation Sheets) และใบความรู้ (Information Sheets) ที่สร้างขึ้น ให้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นแนวทางประกอบการเรียนรู้ในกระบวนการทำงานที่ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนสามารถช่วยตนเองในการแสวงหาความรู้และวิธีการทำงานบางอย่าง โดยไม่จำเป็นต้องคอยรับการช่วยเหลือจากครูในทุกกรณี

3. สอนโดยยึดโครงการเป็นหลัก ในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ทำงานนั้นจำเป็นต้องเข้าใจวิธีการหรือความรู้ระดับหนึ่งซึ่งเป็นขั้นที่เพียงพอที่จะทำงานนั้นได้ ความรู้หรือความเข้าใจในวิธีการทำงานต่าง ๆ ที่เขาต้องการจึงต้องเป็นความรู้และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานนั้นโดยตรง ถ้าจะให้ความรู้หรือวิธีการอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานนั้นแล้ว เขาจะปฏิเสธที่จะรับความรู้หรือวิธีการนั้นเพราะยัง ไม่มีความจำเป็นต่อเขา แต่เขาอาจจะต้องการความรู้หรือวิธีการนั้นอีกเมื่อเขาพบปัญหาหรืองานใหม่ที่เขาจำเป็นต้องใช้ความรู้หรือวิธีการที่กล่าวมาแล้ว ฉะนั้นการสอนโดยยึดงานเป็นหลักจึงมุ่งสอนความรู้หรือวิธีการเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การทำงานของนักเรียนเท่านั้น เมื่อนักเรียนได้ผ่านงานหลาย ๆ ชิ้น หรือหลาย ๆ อย่างแล้ว นักเรียนก็อาจจะมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานครอบคลุมได้ครบตามสาขางานหรืออาชีพนั้นที่ต้องการได้

แนวการสอนที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้เป็นเพียงการสอนในแง่หนึ่งหรือแนวทางหนึ่งในจำนวนวิธีสอนหลาย ๆ วิธี แนวการสอนทั้ง 3 แนวที่กล่าวมาเป็นการสอนที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็นทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักวิธีการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเพียงจุดมุ่งหมายหนึ่งในจำนวนจุดมุ่งหมายหลายประการที่กำหนดขึ้น เป็นเพียงจุดมุ่งหมายเพื่อการให้การศึกษา ดังนั้นแนวการสอนที่เสนอมานี้จึง ไม่ได้หมายความว่า การสอนการงานและพื้นฐานอาชีพจะใช้แนวการสอนเพียง 3 แนวเท่านั้น

สื่อการสอน

ความหมายของสื่อการสอน

กรมวิชาการ (๒๕๒๑ : ๑๖) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้ สื่อการสอนยังเป็นสิ่งเร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความอยากร เรียนรู้ต่อ ๆ ไป เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้อย่างดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ชม ภูมิภาค (๒๕๒๓ : ๕) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสื่อการสอนไว้ว่า เป็นพาหะ ที่จะนำสารหรือความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เช่น ภาพยนตร์ เป็นสื่อการ สอนเพราะเป็นตัวนำสารไปให้นักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ตามแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (๒๕๒๔ : ๖๔) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อ การสอน คือ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสอนประกอบ วัสดุ หมายถึง สิ่งสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น ซอส์ค รูปภาพ แผนที่ต่าง ๆ อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่ยึดเหนี่ยว เช่น กระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ต่าง ๆ ส่วนวิธีการสอนประกอบ ก็หมายถึง วิธีการใช้วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ และวิธีการสอนประกอบก็ยังหมายรวมไปถึงการพัฒนาการศึกษา การทดลองต่าง ๆ ด้วย

จากแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่ไม่ใช่ครูพูด ปากเปล่าเพียงอย่างเดียว ที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจ สนุก ตื่นเต้น และทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

หลักสำคัญในการเลือกสื่อการสอน การที่ครูผู้สอนจะนำสื่อการสอนมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ ครูควรมีหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้ อบรม สันนิบาต (๒๕๒๔ : ๔๑) ได้กำหนด หลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอนดังนี้

1. ต้องเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของเด็ก
2. ต้องตรงกับจุดมุ่งหมายของบทเรียนและจุดมุ่งหมายของครูที่สอนบทเรียนนั้น ๆ
3. จะต้องถูกต้องและตรงกับความ เป็นจริง
4. อยู่ในสภาพดีและใช้การได้ดี
5. ต้องตรงกับความ ต้องการและความสนใจของผู้เรียน

6. ควรเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่พอจะหาได้ในราคาย่อมเยา ไม่แพงจนเกินไป
7. ในบทเรียนหนึ่ง ๆ ไม่ควรใช้สื่อการเรียนการสอนมากเกินไป ควรใช้แต่เพียงเท่าที่จำเป็น

กรมวิชาการ (2528 : 18) ได้กำหนดแนวทางในการเลือกสื่อการสอนไว้ ดังนี้

1. คำนึงถึงสื่อการสอนที่จะนำไปใช้นั้นให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง
2. คำนึงถึงคุณค่าการเรียนรู้
3. เหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. ตระหนักถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะผู้ใช้ควรได้ประโยชน์มากกว่า
5. ศึกษาคุณสมบัติประกอบการสอนก่อน
6. สื่อการสอนนั้นช่วยสร้างปัญหา หรือแก้ปัญหา อย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่
7. สื่อการสอนที่นำมาใช้ส่งเสริมให้เกิดความคิด วิพากษ์วิจารณ์ และก่อให้เกิด

กิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน

8. รู้จักวิธีการเก็บรักษาสื่อการสอนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้ยาวนานที่สุด
- จากแนวทางดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักสำคัญในการเลือกสื่อการสอนนั้น ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและการเสนอเนื้อหา
2. เหมาะสมกับชั้นและวัยของเด็ก
3. เร้าและดึงดูดความสนใจของเด็ก
4. ราคาถูก
5. คำนึงถึงทั้งด้านเวลาและราคา

ประเภทของสื่อการสอน

ประเภทของสื่อการสอนสำหรับวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ สุทธิ ประจักษ์ดี

(2524 : 31) ได้จำแนกออก ดังนี้

1. การเยี่ยมชมโรงงาน
2. เทปบันทึกเสียง
3. ของจริงและของตัวอย่าง
4. หุ่นจำลอง
5. แผนภูมิแสดงกระบวนการทำงาน
6. แผ่นป้ายต่าง ๆ
7. วัสดุได้เปล่าและวัสดุราคาถูก ได้แก่ วัสดุจากท้องถิ่น วัสดุจากหนังสือเอกสาร
8. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา
9. ภาพยนตร์
10. นีลล์สตริป
11. สไลด์
12. เครื่องฉายข้ามศีรษะ
13. ภาพนิ่ง
14. เครื่องฉายภาพทึบแสง

อบรม สันนิบาต (2524 : 29) ได้แบ่งชนิดของสื่อการเรียนออกเป็นประเภท

ใหญ่ ๆ 3 ประเภทคือ

1. ประเภทวัสดุ (Software) ได้แก่ กระดาน ชอล์ค แผ่นภาพ สมุดภาพ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง นีลล์ภาพยนตร์ นีลล์สไลด์ และอื่น ๆ
2. ประเภทเครื่องมือหรือโสตทัศนูปกรณ์ (Hardware) ได้แก่ เครื่องฉาย ภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายสไลด์ และอื่น ๆ
3. ประเภทเทคนิคหรือวิธีการ (Technique or Method) ได้แก่ การ เล่นละคร การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ และอื่น ๆ

กรมวิชาการ (2520 : 18) ได้กำหนดสื่อการสอนการทำงานและพื้นฐานอาชีพได้ ดังนี้ การสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพจะมุ่งเน้นการปฏิบัติหรือการลงมือกระทำจริง และการกระทำอยู่เป็นประจำ ฉะนั้น สื่อการสอนที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนของครูจึง ได้แก่ หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา คู่มือครู วัสดุ-อุปกรณ์ ทรัพยากรในห้องเรียน หนังสืออ้างอิง หรือหนังสืออ่านประกอบ หรือนิตยสาร วารสารต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว สื่อการสอนที่เหมาะสมที่จะใช้ในการเรียนการสอน การงาน และพื้นฐานอาชีพ แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. ประเภทเอกสาร ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ คู่มือการสอน และอื่น ๆ
2. ประเภทวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ทรัพยากรต่าง ๆ ในห้องเรียน แผ่นภาพ เทปบันทึกเสียง และอื่น ๆ
3. ประเภทเครื่องมือและโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่ เครื่องจักรในโรงฝึกงาน สไลด์ และอื่น ๆ
4. ประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ได้แก่ การสาธิต การใช้แบบพิมพ์ช่วยสอน การเยี่ยมชมโรงงาน และอื่น ๆ

ประโยชน์ของสื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีด้วยเหตุผล 6 ประการคือ

1. สื่อการสอนจะสร้างความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้ลึกซึ้งอยากเรียน เพราะธรรมชาติของมนุษย์ย่อมอยากรู้ อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ อยู่แล้ว ผู้เรียนจะเกิดความสนใจ เกิดความในใจมากมาย
2. สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เพราะสื่อการสอนสามารถแปลงนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรม ทำให้ประหยัดเวลาของผู้สอนไปได้มาก

3. สื่อการสอนสามารถเอาชนะเวลา สถานที่ และระยะทางได้ กล่าวคือ สื่อการสอนสามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตหลายสิบปีแล้วกลับมาให้เราชมได้ ในปัจจุบันไม่ว่าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นในประเทศใด ห่างไกลจากประเทศไทยเพียงไรก็ไม่เป็นอุปสรรค เช่น การรบที่ยุโรป ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้น

4. สื่อการสอนสามารถย่อขนาดของวัตถุที่ใหญ่เกินกว่าจะนำของจริง ๆ มาประกอบการสอนได้ เช่น ครูจะสอนเรื่องช้างศึก ก็ไม่จำเป็นต้องไปหาช้างจริง ๆ มายืนหน้าชั้นเรียนให้เกิดความทลัทธิให้ภาพข้างแทนของจริงได้ และสื่อการสอนยังสามารถขยายวัตถุซึ่งมีขนาดเล็กเกินกว่าจะนำของจริง ๆ มาประกอบการสอนได้ เช่น พยาธิปากขอ เป็นต้น เพียงใช้ภาพโปรสเตอร์ก็มองเห็นหน้าพยาธิปากขอชัดเจนแล้ว

5. สื่อการสอนทำให้นักเรียนจดจำสิ่งที่ควรจำไว้นานแสนนาน ลองสังเกตจากตัวท่านเองก็ได้ ภาพยนตร์บางเรื่องที่ท่านประทับใจท่านจะจดจำได้นานแสนนาน เล่าสู่กันฟังจนแล้วจนเล่า

6. สื่อการสอนจะมีส่วนเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนยิ่งขึ้น นักเรียนแต่ละคนจะมีประสบการณ์หรือพื้นเพเดิมแตกต่างกันอยู่แล้ว การได้พบเห็นสื่อการสอนที่น่าสนใจใหม่ ๆ จะเสริมความคิดเดิมให้เกิดเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

คำว่า สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ในวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพนี้ ยังมีคำอื่น ๆ อีกหลายคำที่มีความหมายตรงกัน ได้แก่ ห้องปฏิบัติงานอาชีพ สถานฝึกงาน โรงงาน และอื่น ๆ ตรงกันภาษาอังกฤษว่า Work Shop เพื่อให้การสื่อความหมายตรงกัน ผู้วิจัยขอเลือกใช้คำว่า โรงฝึกงาน สหุติ ประจงศักดิ์ (2524) ได้ให้ความหมายของโรงฝึกงานไว้ว่า โรงฝึกงาน เป็นสถานที่ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน หน้าที่ของครูผู้สอนที่สำคัญคือ การจัดโรงฝึกงานให้มีความพร้อมที่ผู้เรียนจะเข้าไปใช้ได้ทันที และต้องพยายามสร้างความเข้าใจร่วมกันในตัวผู้เรียนว่า โรงฝึกงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกปฏิบัติที่ผู้เรียนจะต้องไปพบจริง ๆ ในชีวิตการทำงาน มิใช่มุ่งเพื่อให้มีผลงานที่ตีงามเท่านั้น

ถาวร สารวิทย์ (2523 : 110) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานโดยเฉพาะโรงฝึกว่า การจัดโรงฝึกงานอย่างถูกวิธีนั้น จะทำให้การสอนของครูและการปฏิบัติงานของนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายได้ โดยคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

1. ประเภทของโรงฝึกงาน
2. รูปร่างของโรงฝึกงาน
3. ขนาดของโรงฝึกงาน
4. ที่ตั้งของโรงฝึกงาน
5. พื้นี่สำรอง
6. ฝาผนัง เครื่องกันและเพดาน
7. พื้น
8. การใช้สี
9. การใช้แสง
10. การควบคุมเสียง
11. สภาพอากาศแวดล้อม
12. ระบบสิ่งอำนวยความสะดวก
13. ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ

ผจญ ชันระชวณะ (2524 : 23) ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า โรงฝึกงานที่ดีนั้นควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปแบบของตัวอาคาร
2. ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
3. การจัดเนื้อที่ใช้สอยภายในโรงฝึกงาน (Floor Space) ต้องจัดให้เหมาะสม และมีเนื้อที่ให้เพียงพอสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ
4. สภาพทางกายภาพ (Physical Conditions) เหมาะสมกับผู้เรียน
สภาพทางกายภาพนี้ ได้แก่ อุณหภูมิ และอากาศหมุนเวียน แสงสว่าง น้ำดื่มและใช้ เป็นต้น
5. พื้นี่โรงงานเหมาะสมกับสภาพงาน

ประเภทของโรงฝึกงาน

โรงฝึกงานนั้นมีหลายแบบด้วยกัน เท่าที่จัดอยู่ทั่วไปในโรงเรียนต่าง ๆ นั้น

ถาวร สารวิทย์ (2523 : 19) ได้แบ่งโรงฝึกงานออกเป็น 3 แบบคือ

1. แบบโรงงานทั่วไป (General Shop) เป็นโรงงานที่รวบรวมการทำงาน การช่างหรืออุตสาหกรรมต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันในโรงงานเดียวกัน ให้โอกาสนักเรียนได้ เรียนและทำงานหลายแขนงในเวลาเดียวกัน เช่น งานไม้ โลหะ ไฟฟ้า ช่างยนต์
2. แบบโรงงานเฉพาะงานทั่ว ๆ ไป (General Unit Shop) เป็นโรงงาน ที่จัดตามชนิดของอุตสาหกรรมหลักหรืออุตสาหกรรมใหญ่ๆ โดยทั่วไป เช่น งานหล่อ งานกลึง
3. แบบโรงงานเฉพาะงาน (Unit Shop) เป็นโรงงานที่จัดขึ้นเฉพาะงาน แขนงใดแขนงหนึ่งอย่างจำเพาะเจาะจง เช่น งานปั้น งานพิมพ์ งานหนัง เป็นต้น

นอกจากโรงฝึกงานอันเป็นสถานที่ที่ให้นักเรียนได้ฝึกงานในโรงเรียนแล้ว สถานที่ ที่ใช้สอนและฝึกงานที่โรงเรียนอาจใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ได้ กรมวิชาการ (2528) ได้แบ่งสถานที่ดังกล่าวเพื่อใช้จัดเป็นที่สอนและฝึกงานออกเป็น

5 ลักษณะคือ

1. โรงเรียนที่มีโรงงานหรือสถานที่ฝึกหัดงานของตนเอง เช่น โรงเรียนมัธยม แบบประสม มีโรงฝึกงานช่างโลหะและมีครูประจำวิชาขึ้นอยู่แล้ว ครูประจำวิชาขึ้นนี้หาก โรงเรียนยังขาดอยู่ และมีอาสาสมัครหรือมีเงินค่าสมนาคุณก็อาจจะหาวิทยากรหรือจ้าง ครูพิเศษมาช่วยสอนก็ได้
2. โรงเรียนที่มีครูอาชีพอยู่ เช่น ครูอาชีพเกษตรกรรม (เลี้ยงโคนม เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และอื่น ๆ) ครูอาชีพช่างทอผ้า ครูอาชีพช่างปั้นดินเผา แต่โรงเรียนมิได้จัดสถานที่ สำหรับฝึกหัดงานในโรงเรียนให้ อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ขาดงบประมาณ ครู อาชีพนั้นก็สอนวิชาอาชีพภาคทฤษฎีได้ แล้วจัดให้นักเรียนไปฝึกหัดงานที่บ้าน ผู้ปกครองซึ่งมี การทำงานอาชีพนั้นอยู่แล้ว แม้ผู้ปกครองจะไม่รู้ภาคทฤษฎีก็สอนนักเรียนเพียงภาคปฏิบัติ ส่วน ภาคทฤษฎีเป็นหน้าที่ของครู อันนี้เรียกว่าเป็น Home Project ของนักเรียน

3. โรงเรียนไม่มีครูอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน ก็ใช้แหล่งวิทยาการ อันได้แก่

โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนสารพัดช่าง โรงเรียนสอนอาชีพของเอกชน ศูนย์อาชีพของหน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งมีการสอนวิชาชีพอยู่แล้วเป็นประจำ ส่วนการที่นักเรียนจะไปฝึกงานได้ก็คน ฝึกในเรื่องอะไรบ้างก็แล้วแต่จะตกลงกัน โดยปกติเมื่อผ่านการฝึกงานประมาณ 300 ชั่วโมง นักเรียนจะได้หน่วยการเรียนรู้

4. โรงเรียนไม่มีครูอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงานอาจจะอาศัยสถานประกอบการอาชีพสำหรับให้นักเรียนไปฝึกงานนั้น เช่น มีโรงงานทอผ้า โรงหล่อ โรงกลึง ร้านค้า และฟาร์มเลี้ยงไก่ อยู่ใกล้โรงเรียนซึ่งโรงเรียนจะสำรวจแล้วประกาศให้นักเรียนทราบ สถานประกอบการอาชีวดังกล่าวจะมีลูกจ้างจำนวนมากพอและมีลักษณะงานทางวิชาการเพียงพอที่จะให้นักเรียนฝึกหัดได้ ส่วนการที่จะฝึกในเรื่องใดบ้าง จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. โรงเรียนไม่มีครูอาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน แต่ก็อาจจัดโปรแกรมอาชีพได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้โดยการใช้สถานประกอบการอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นของบิดา มารดา ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งต้องมีปริมาณงานอาชีพที่พอเพียงจึงจะมีลักษณะเป็นวิชาการ เช่น เลี้ยงไก่ 1,000-1,500 ตัว การเลี้ยงสัตว์มีปริมาณมากนั้นจะมีปัญหาทางด้านโรคสัตว์และอาหารสัตว์ที่จะต้องศึกษามาก ถ้าขาดหลักวิชาการแล้วสัตว์จะตายหรือประสบการขาดทุน อาชีพบางอย่างมีปริมาณงานมากแต่ก็เป็นงานอาชีพที่อาจฝึกหัดได้ เช่น ช่างทอง ช่างเงิน ช่างเจียรไนพลอย ช่างแกะสลัก และอื่นๆ การฝึกงานในลักษณะนี้เป็นการฝึกหัดจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน อาจเรียกได้ว่าเป็น Home Training ของนักเรียน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตามโรงเรียนทั่วไปนั้นจะจัดโรงฝึกงานเพื่อสอนวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งต้องสอนหลาย ๆ กลุ่มวิชาในโรงฝึกงานเดียวกันได้ก็ต้องจัดแบบโรงฝึกงานรวมและโรงฝึกงานสาขาวิชาช่างเดียวกันก็สามารถนำไปจัดสอนในวิชาที่มีรายวิชาคล้ายคลึงกันได้เช่นกัน

การจัดระบบปฏิบัติงานในโรงฝึกงาน

การเรียนการสอนวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมในขณะเวลาเดียวกัน สภาพของโรงฝึกงานโดยทั่วไปจึงไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติกิจกรรมเหมือน ๆ กัน หรืออย่างเดียวกันได้อย่างแน่นอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างได้ผลโดยให้นักเรียนมีกิจกรรมในโรงฝึกงานเท่าเทียมกัน การจัดระบบการปฏิบัติงานในโรงฝึกงานจึงถูกนำมาใช้ โดยแบ่งการจัดระบบการปฏิบัติงานในโรงฝึกงานนี้ออกเป็น 3 ระบบ คือ

1. การจัดระบบหมุนเวียนเป็นกลุ่ม (Group Rotation) การจัดระบบแบบนี้ โดยการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ และให้จำนวนกลุ่มเท่ากับกิจกรรมหลักในรายวิชานั้น ระยะเวลาของการฝึกปฏิบัติงานคิดคำนวณจากระยะเวลาที่กำหนดตามภาคเรียน โดยทั่วไปมักแบ่งเวลาเป็นสัปดาห์

- ข้อดี
1. เหมาะสำหรับโรงฝึกงานที่มีสภาพจำกัด
 2. นักเรียนมีโอกาสได้ปฏิบัติงานเท่าเทียมกัน
 3. มีประสบการณ์ในการทำงานเหมือนกัน

ข้อจำกัด

1. การสาธิตการสอนต้องเริ่มก่อนการปฏิบัติงาน นักเรียนบางคน ลืมในสิ่งที่ครูสาธิต ทำให้นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามความมุ่งหมาย
2. ช่วงเวลาที่กำหนดนักเรียนอาจทำงานไม่เสร็จทันเวลา จะทำให้นักเรียนเกิดความกังวลในกรณีที่นักเรียนเรียนดี
3. นักเรียนขาดโอกาสที่จะทำงานในสิ่งที่ต้องการ เพราะต้องทำตามกำหนดงานที่ครูกำหนดให้

4. นักเรียนที่เรียนได้เร็วจะต้องเสียเวลารอคอยในการปฏิบัติ

งานใหม่

2. การจัดระบบหมุนเวียนเป็นรายบุคคล (Individual Rotation) การจัดแบบนี้เหมาะสมสำหรับโรงฝึกงานที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์มากพอสมควร จำนวนนักเรียนไม่ควรเกินกว่า 33 คน นักเรียนที่ได้เรียนระบบนี้มีโอกาสในการใช้เครื่องมือ การทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ กว้างขวาง การใช้ประโยชน์จากโรงฝึกงานก็มีมากที่สุด การเปลี่ยนงานทุกสัปดาห์ทำให้การใช้แบบพิมพ์เพื่อการสอนมีความจำเป็นยิ่งขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเตรียมแบบพิมพ์การสอนอย่างดีจึงจะทำให้นักเรียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเปลี่ยนงานทุกสัปดาห์ก็อาจทำให้นักเรียนที่เรียนช้าบางคนไม่ต้องพะวงกับงานมากเกินไป ดังนั้นการจัดการสอนโดยการหมุนเวียนเป็นรายบุคคลจึงเหมาะสมสำหรับงานนี้นั่นเองโดยทั่วไป ที่นักเรียนไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในการวางแผนหรือสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ

3. การจัดระบบแบบความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล (Individual Progression) การจัดแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนไม่หยุดนิ่งกับงานใดงานหนึ่งโดยเฉพาะ ตลอดภาคเรียนครูอาจกำหนดกิจกรรมไว้ 2 ประเภทคือ กิจกรรมบังคับทุกคนต้องปฏิบัติ และกิจกรรมที่ผู้เรียนบังคับและเลือก

ข้อดีของการจัดระบบแบบจัดความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล

1. นักเรียนทุกคนมีโอกาสทำงานตามความสามารถโดยไม่จำกัดเรื่องของเวลา
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานได้ครบสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้
3. นักเรียนมีโอกาสได้รับคำแนะนำ เอาใจใส่จากครูมากขึ้น
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานตามความต้องการและความสนใจ
5. การสาธิต การทำงานของครู จำเป็นเฉพาะรายที่ต้องการเท่านั้น จึง

ไม่ต้องเสียเวลาในการสาธิตมากนัก

ความปลอดภัยในโรงฝึกงาน

การเรียนการสอนวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพเรามาจะได้พบเห็น ได้ยินเรื่องการเกิดอุบัติเหตุที่ตัวนักเรียนและครูในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ๆ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นมีทั้งชนิดที่เป็นอันตรายร้ายแรงจนพิการหรือเสียชีวิต หรือบางครั้งไม่เกิดอันตรายมากนักแต่ก็ทำให้ขวัญในการทำงานเสียไป อุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนไม่อยากจะพบและประสบกับตนเองอย่าง

แน่นอน ดังนั้นการป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อที่สงวนชีวิตและร่างกาย
พิทักษ์ทรัพย์สินให้ปลอดภัยอยู่เสมอ

หลักความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปมีดังนี้

1. ยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยของโรงฝึกงานอย่างเคร่งครัด
2. การทำงานตามระดับขั้นตอน หากทำไม่ได้ ไม่รู้ ให้สอบถามจากครูผู้สอนทันที
3. ใช้เครื่องมือให้ถูกวิธี ถูกขนาด และถูกกับงาน
4. แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงฝึกงาน และใช้เครื่องมือป้องกัน

อันตรายทุกครั้งในการปฏิบัติงาน

5. หลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ชำรุด หรืออยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน
6. การใช้ การบำรุงรักษา ปรับแต่ง หรือซ่อมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้จะกระทำได้ต่อเมื่ออยู่ในอำนาจหน้าที่เท่านั้น ถ้าไม่อยู่ในหน้าที่ต้องรายงานให้ครูทราบทันที
7. เก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ
8. รักษาความสะอาดทางเดินไปมาภายในโรงฝึกงาน และติดป้ายแสดงให้ชัดเจน
9. รู้จักตำแหน่งหรือที่ตั้งเครื่องดับเพลิง ตลอดจนวิธีการใช้
10. ปฏิบัติตามคำเตือนหรือเครื่องหมายที่แสดงอันตรายใด ๆ ภายในโรงฝึกงาน
11. เมื่อเกิดอุบัติเหตุต้องแจ้งครูหรือผู้ควบคุมทันที

จากแนวคิดของนักการศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานนั้น ถ้าโรงเรียนได้มีความพร้อมทางด้านครูผู้สอนหรือโรงฝึกงานแล้ว โรงเรียนเหล่านั้นก็จะจัดระบบการปฏิบัติงานในโรงฝึกงานของตนได้อย่างเต็มที่ แต่สำหรับโรงเรียนที่ไม่มีโรงฝึกงานหรือไม่มีครูผู้สอนอาชีพก็สามารถที่จะเลือกใช้แหล่งวิทยาการสถานประกอบการ และสถานประกอบการอาชีพอิสระในท้องถิ่นได้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพมีประสิทธิภาพมากที่สุด และตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้

การวัดผลและการประเมินผลการเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า การวัดผลและการประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้

อธิพร ศรียมก (2524 : 222) ได้ให้ความหมายของการวัดผลการศึกษาว่า หมายถึงกระบวนการในการกำหนดจำนวนตัวเลข ปริมาณ อันดับ ข้อมูล และลักษณะใช้กับวัตถุ สิ่งของและบุคคล ตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดและสิ่งที่วัดก็คือ คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของสิ่งนั้น ๆ ส่วนการประเมินผลการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการตัดสิน ดีราคา หรือสรุป เพื่อพิจารณาความเหมาะสมหรือหาคุณค่าของคุณลักษณะ พฤติกรรมและสิ่งของว่าดีเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดผลเป็นหลัก

ในหนังสือพจนานุกรมทางการศึกษาของ กู๊ด (1973) ได้ให้คำจำกัดความของการวัดผลการศึกษาไว้ว่า

1. เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าโดยทั่วไป การทดสอบ การนำมาตราส่วนประเมินค่า และการตีค่ากระบวนการที่วัดได้ และการที่บุคคลได้รับผลของกระบวนการทางการศึกษานั้น ๆ รวมทั้งทฤษฎีของข้อทดสอบและการสร้างมาตราส่วน ประเมินค่าการทำให้มีเหตุผลใช้ได้ และการทำให้เกณฑ์มาตรฐานนั้นเป็นจริง การแปลความหมายผลของการทดสอบ การประเมินผลทั้งที่เป็นปรนัยและอัตนัย และการใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อแปลความหมายผลของการวัด

2. ผลขั้นสุดท้ายที่ได้จากการนำเอาปริมาณการวัดไปใช้กับกระบวนการทำงานทางการศึกษาหรือใช้กับบุคคลที่ถูกวัด

ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดความมั่นใจ หรือการตัดสินคุณค่า หรือปริมาณของบางสิ่งบางอย่าง โดยตีค่าด้วยความระมัดระวัง

จากแนวคิดของนักการศึกษานี้ สรุปได้ว่า การวัดผลการศึกษาคือ กระบวนการใด ๆ ที่ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีความหมายแทนสมรรถภาพของสิ่งที่จะถูกวัด และการประเมินผลการศึกษาหมายถึง กระบวนการที่ครุณาทุก ๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ในการวินิจฉัย ดีราคา กำหนดคุณค่า และชี้ขาดเป็นผลสรุปว่า นักเรียนคนนั้นมีคุณภาพสูงหรือต่ำ สอบได้หรือตก

จากแนวสรุปของการวัดผลและการประเมินผลแล้วจะเห็นว่า ความหมายคล้ายคลึงกันมาก ดังที่ สมบัติ ศรีรุ่งเรือง (2524 : 113) กล่าวไว้ว่า การประเมินผลที่จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดี ฉะนั้นการประเมินผลการศึกษาที่ดีต้องอาศัยการวัดผลการศึกษาที่ดีด้วย

จากเอกสารและแนวคิดของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า หลักสูตรวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพนี้ เป็นทั้งวิชาสามัญ และเป็นวิชาชีพด้วยเพราะเป็นวิชาที่ใช้สำหรับประกอบอาชีพหรือดำเนินอาชีพต่อเนื่องจากบิดามารดา หรือท้องถิ่นที่นักเรียนได้ฝึกหัดระหว่างที่เป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียน การนำหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไปใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียน
2. การวางแผนการสอน
3. เทคนิควิธีสอน
4. สื่อการสอน
5. สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
6. การวัดผลและประเมินผลการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะ สมเชื้อ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จังหวัดชลบุรี โดยให้แบบสอบถามครูประจำการชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านตัวครูผู้สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนในชั้นประถมศึกษาค่อนข้างน้อยและมีวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าปริญญาทางวิชาครู โรงเรียนสามารถจัดครูสอนเฉพาะกลุ่มวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพได้เพียงร้อยละ 2.2 ครูสอนการทำงานและพื้นฐาน

อาชีพเพราะความจำเป็นคือเป็นครูประจำชั้นและ ต้องสอนทุกวิชา แต่นำผลที่ได้รับจากการอบรมมาใช้ได้น้อยมาก ขณะที่ครูสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมีปัญหาการสอนเกิดขึ้น ครูต้องการปรึกษากับศึกษานิเทศก์มากที่สุด

2. ด้านผู้บริหาร พบว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหามากในเรื่องศึกษานิเทศก์ ซึ่งมานิเทศติดตามและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนให้ครูในโรงเรียนน้อยมาก

3. ด้านหลักสูตร พบว่า สื่อการเรียนและกระบวนการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีปัญหามากในเรื่องครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอนและขาดเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีขนาดพอเหมาะกับการใช้งานของเด็ก โรงเรียนจัดการประชาสัมพันธ์ต่อบุคคลในท้องถิ่นให้มีความเข้าใจ

4. ส่วนด้านความรู้พื้นฐานของครูเกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่างและด้านการประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า ครูมีปัญหาในระดับปานกลาง

วันพุธ เกตุสุกุล (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของเขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า

1. แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของเขตการศึกษา 5 มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น 3 แผนงาน คือ แผนงานบ้าน แผนงานเกษตร และแผนงานอาชีพอื่น ๆ ส่วนแผนงานช่าง เรื่องงานไม้ และแผนงานช่างประดิษฐ์ ทุกเรื่องยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพราะเป็นอาชีพที่ไม่มีแพร่หลายทั่วไป

2. อาชีพเกือบทุกแผนงาน มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุน และส่งเสริม ยกเว้นแผนงานช่าง เรื่องงานไม้และงานเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ปีก

3. แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของเขตการศึกษา 5 สอดคล้องความต้องการของนักเรียนเกือบทุกแผน ยกเว้นแผนงานช่าง เรื่องงานไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ตามแผนการสอนนี้ สอดคล้องความต้องการของผู้ปกครองทุกแผนงาน

4. ในการปรับปรุงแผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น และสอดคล้องความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น ควรมีการเพิ่มรายการสอน พื้นฐานอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

4.1 แขนงงานบ้าน ได้แก่ เรื่องการทำอาหารที่เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวการทำของตอง การกวนผลไม้ การทำอาหารเค็ม การประกอบอาหารตามเทศกาลของท้องถิ่น การตกแต่ง ซ่อมแซมและดัดแปลงเสื้อผ้า

4.2 แขนงงานเกษตร ได้แก่ เรื่องการปลูกพืชไร่ การทำสวนผลไม้ชนิดต่าง ๆ การเพาะเห็ดชนิดต่าง ๆ การเลี้ยงสัตว์เล็ก แขนงงานช่างประดิษฐ์ ได้แก่ เรื่องการประดิษฐ์จากดอกไม้ใบตอง

4.3 แขนงงานช่าง ได้แก่ เรื่องงานประกอบวิทยุ การใช้และบำรุงรักษาเครื่องยนต์งานถักทอ งานทอแฮลและแฮลเกอร์ แขนงงานอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ เรื่องงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมในท้องถิ่น

วิรัช ชัยสูงเนิน (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถภาพด้านวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ที่สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ผลการวิจัย พบว่า

1. สมรรถภาพด้านวิชาการของครูประถมศึกษาในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและเมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ครูประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพด้านวิชาการสูง ในงานบ้านและสมรรถภาพด้านวิชาการต่ำในงานประดิษฐ์และงานช่าง
2. ครูประถมศึกษาหญิงมีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถภาพด้านวิชาการงานบ้านสูงกว่าครูประถมศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสมรรถภาพด้านวิชาการงานเกษตรนั้น ไม่แตกต่างกันระหว่างครูประถมศึกษาชายกับครูประถมศึกษาหญิง สำหรับสมรรถภาพด้านวิชาการงานประดิษฐ์และงานช่าง พบว่า ครูประถมศึกษาหญิงมีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถภาพด้านวิชาการสูงกว่าครูประถมศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูประถมศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถภาพทางวิชาการงานบ้านสูงกว่าครูประถมศึกษาที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสมรรถภาพด้านวิชาการงานเกษตรนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างครูประถมศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูประถมศึกษาที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

สำหรับสมรรถภาพด้านวิชาการงานประดิษฐ์และงานช่าง พบว่า ครูประถมศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีสมรรถภาพด้านวิชาการสูงกว่าครูประถมศึกษาที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภิรมย์ ศรีไพเซอร์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความต้องการและการปฏิบัติจริง ในการฝึกปฏิบัติด้านการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของความต้องการของนักเรียนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพสูงกว่าค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติจริงในทุกกิจกรรม คือ นักเรียนมีความต้องการที่จะฝึกปฏิบัติในระดับมาก ในขณะที่การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย เมื่อทดสอบค่าที่ปรากฏว่า ความต้องการในการฝึกปฏิบัติและการปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกกิจกรรมและจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่านักเรียนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ชอบเรียนงานต่าง ๆ ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ โดยถ้าผู้ปกครองไม่สนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายนักเรียนจะยอมแบ่งเงินค่าอาหารกลางวันส่วนหนึ่งฝากครูไว้เพื่อใช้ในการเรียนกลุ่มนี้ ครูส่วนใหญ่พยายามที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน หากแต่มีปัญหาหลายด้านที่เป็นอุปสรรค เช่น

1. ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพที่มีความชำนาญเฉพาะเพียงพอ
2. ปัญหาขาดแคลนงบประมาณและเครื่องมือเครื่องใช้
3. ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ เช่น แปลงทดลอง เรือนเพาะชำ บ่อปลา คอกเลี้ยงสัตว์ มีสภาพไม่ดีเท่าที่ควร

อำนวย ชมศรีสวัสดิ์ และคณะ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้านต่าง ๆ ของครูผู้สอนในด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร พบว่า ครูมีปัญหามากในด้านการนิเทศ โดยศึกษานิเทศก์จาก สปอ. หรือจังหวัด ได้มานิเทศติดตามผลการเรียนการสอน แนะนำเทคนิคและวิธีสอนรวมทั้งเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการสอนกลุ่ม กพอ. น้อยเกินไป

2. ความรู้พื้นฐานของครูผู้สอนในเรื่องงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง อยู่ในระดับปานกลาง

3. หลักสูตร สื่อการเรียน กระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีปัญหาเรื่องความสามารถในการสอนวิชางานประดิษฐ์และงานช่างอยู่ในระดับน้อย

4. การประเมินผล ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในระดับปานกลางและมีปัญหาที่เด่นชัดในด้านนี้ คือ เรื่องครูผู้สอนและผู้บริหารได้ร่วมกันปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาเรื่องการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพน้อยเกินไป

5. ผลการประเมินสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ ของครูผู้สอนจะแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับครูที่ผ่านการอบรมกับครูที่ไม่ผ่านการอบรม แต่จะไม่ขึ้นอยู่กับวุฒิอายุ หรือประสบการณ์การสอนของครูผู้สอน

วิชัย สนมอารมณ์ และคณะ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความหวังของครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์กับความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในระดับประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มครู ผู้บริหาร พบว่า ความคาดหวังของทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับด้านผู้บริหารผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องและด้านการเตรียมการสอนไม่แตกต่างกัน แต่ด้านความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพโดยเฉพาะเกี่ยวกับด้านผู้บริหารหรือผู้สอน และด้านการเตรียมการสอนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ความคาดหวังกับความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องการเตรียมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

3. กลุ่มครู พบว่า ความคาดหวังกับความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การเตรียมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

4. กลุ่มครูกับผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ความคาดหวังกับความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านผู้บริหารหรือผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องและด้านการเตรียมการเรียนการสอน

ปัญญา สิทธิผล (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำผลการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนนำผลการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพด้านงานบ้านและงานเกษตรไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อย ส่วนงานประดิษฐ์และงานช่างอยู่ในระดับน้อยที่สุด นักเรียนหญิงได้นำผลการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานบ้าน งานประดิษฐ์และงานช่างไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่านักเรียนชาย ส่วนใหญ่ด้านงานเกษตร นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน

จิราภรณ์ ศรีศุภการ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการจัดเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษากลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพแขนงงานเลือก ของจังหวัดลำพูนและศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพแขนงงานเลือก ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นนั้น ครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเห็นว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้มีประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่บ้างเช่นกัน เช่น ครูไม่ถนัดในการสอน ไม่มีความรู้ในการจัดทำและใช้อุปกรณ์การสอนและถึงแม้จะมีความรู้อยู่บ้างก็ไม่มีเวลาในการผลิต ยังขาดการประชาสัมพันธ์กับบุคคลในท้องถิ่น ให้เข้าใจจุดประสงค์ของการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และยังใช้แหล่งวิทยากรในท้องถิ่นค่อนข้างน้อย

ประจวบ รักพงษ์ (2533 : 79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนมักไม่ได้ผล เพราะสาเหตุคือสื่อที่ใช้สอนมีไม่เพียงพอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดสรรด้านงบประมาณมีน้อย

ชาญ เพิ่มไทย (2534 : 101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ในการวางแผนการสอนในทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ โรงเรียนได้คำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก

อนงค์ นาสาทร (2536 : 100) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นต่อการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพอยู่ในระดับมาก ในการจัดแผนการเรียนที่ต้นควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น จึงจะทำให้แผนการเรียนนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมีทบทวนปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น ครูไม่มีประสบการณ์ในการสอน สื่อการสอนที่ใช้มีไม่เพียงพอหรือใช้ไม่เป็น แผนการสอนที่ใช้อยู่ควรปรับให้สอดคล้องกับชุมชน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่มีไม่พอเพียง ตลอดจนการวัดผลประเมินผลยังไม่ดี ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะได้ให้ความสนใจและพยายามที่จะปรับปรุง เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดระบบที่ดีมีประสิทธิภาพต่อไป